

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

INDHOLD:

J. C. Christensen: Keldet i Fjelstrup Sogn.

Sognepræst E. Juhler: Frigaardene i Haderslev Herred.

ESBJERG BANK

Aktieselskab

Kongensgade 70

Esbjerg

Banken for Brørup og Omegn

Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4

BRØRUP

Spare- og Laanekassen for Frøs og Kalvslund Herrede.

Kontortid 9—12 & 2—5

RØDDING

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5

„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 Telefon 516 og 517

Skanderborg

Aktieselskabet

AARHUUS PRIVATBANK

Aktiekapital og Reserver ca. Kr. 18 Mill.

Aarhus
Hovedkontor

København
Nygade 1.

SPAREKASSEN

FOR ROSKILDE BY OG OMEGN

Stiftet 1833

Telefon 9 - Kontortid 9-12¹/₂ og 14-16

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn

HOBRO — Telefon 13

Holsted Spare- & Laanekasse

Kontortid: Holsted By 10—12 Fm. og 2—5,30 Eft.

Holsted St. daglig 10—12, Torsdag undtagen.

Føvling hver Torsdag Fm. 10—12.

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

KØBENHAVN F.

Spare- og Laanekassen

i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101

Kontortid: 10—1 og 2¹/₂—5¹/₂.

Graasten Bank ^A|_S

Kontortid 9—12 & 2—4

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservfond ca. 1¹/₂ Million

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:

9—12, 2—4. Lørdag 9—1.

HADERSLEV.

Horsens Landbobank ^A|_S

Kontortid 9¹/₂—2 og 4—5

HORSENS

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Reservcret

„B“.

Banken for Vejen og Omegn

Aktieselskab

VEJEN.

Haslev Gymnasium - *Kostskole for Dreng*

Eksamensret til Mellemskole-, Real- og Studentereksamen.
Alle Oplysninger ved Henvendelse til

Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Stenhus Kostskole

HOLBÆK

Rektor Svend Larsen

Charlottenlund Travbane

Løbedage i August den: 23. 26. 30.

Totalisator — Musik — Restauration

DIPLOM-IS.

Haderslev Telef. 1160

Vejen Telef. 3

MOGENSEN OG DESSAUS VÆVERIER

AKTIESELSKAB

ODENSE

BRUUN & SØRENSEN A/S

Kgl. Hofleverandør
grundlagt 1893

INGENIØRFORRETNING

Varme - Sanitet - Gas - Vand - Elektricitet

AARHUS

Kannikegade 18
Tlf. Nr. 4362 - 4363 - 4364

KØBENHAVN

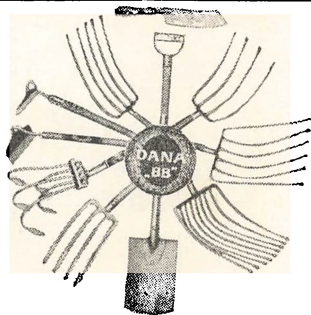
Niels Ebbesenvej 20
Tlf. C. 5036

Køb dansk Arbejde!

Haderslev Amts aut. Destruktionsanstalt

Telefon Hammelev 32.

Selvødde og syge Dyr afhentes overalt i Distriktet.

„DANA“ Redskaber

Høstleer, Spader, Grebe og Forke,
Roehakker, Haveredskaber

„DANA“- Redskaber forener Lethed
med Styrke og leveres under Garanti

A/
s Brdr. Brincker

Grejsdal Hammerværk pr. Vejle
Grundlagt 1867

Gymnastikhøjskolen

i Ollerup

Højskole for Mænd fra 3. Novbr. til 30.
Marts med Lederuddannelse i Gymna-
stik, Svømning, Idræt, Boldspil og Rid-
ning. Skoleplan med Oplysninger -
ogsaa om Amtsunderstøttelse og Hjælp
fra Elevforeningen - ved

NIELS BUKH

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts
9 " " do. Novbr.-Juli
8 " Mælkerikursus Sept.-April
Uddannelse af Kontrolassistenter.
J. C. Overgaard.

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetorv - Aarhus

Telefon 1939 - 3222

Snoghøj Gymnastik- højskole Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.
5 " " Vinterskole.
Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Graasten Husholdningsskole m. Barneplejeafdeling

5 Mdrs. Husholdningskursus
begynder 4. Maj og 4. Novbr.
Plan sendes.

Olga Reppien og Ebba Drewes.

Carl M. Cohr's

Sølvvarefabriker Akts.

Fredericia

Poul Clausen

Brørup - Telf. 179

Stole og Møbler

Dyekjær & Christensen

Fiskeeksport

Sønderjyds Teglindustri

Nordre Fasanvej 217 - København N.
Telf. C. 4520 - Tager 1700 - Tager 1717

Facadesten, flammede Sten, Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjyds Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab

Tlf. 644. Kontor: Parkallé 15, Aarhus. Tlf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

*Graasten
Teglværk*

GRAASTEN

Paasch & Larsen, Petersen

Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 - 807 - 808

Restaurant

Bryggergaarden - Odense

Byens bedste Spisested

D. I. S.

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfynske Jernbaner

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Kømfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkelovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Aktieselskabet

Dampmøllen Victoria

Odense

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn og Foderstoffer

Esbjerg

Poul Pedersen

Landsretssagfører

Vejle

A/S ALFRED BENZON

Halmtorvet 29. Central 194.

KØBENHAVN V.

**Ja - men
Jomas Kaffe
Estatning
smager bedst**

Carl Schepier, København. Etbl. 1898.

KELDET I FJELSTRUP SOGN.

Et gammelt Herresædes Historie.

Af J. C. Christensen, Haderslev.

I det sydøstlige Hjørne af Fjelstrup Sogn laa Gaarden Keldet, der tidligere var et Herresæde og allerede omtales 1388, da den sønderjydske Stormand *Johannes Stangeberg*, som var Ejer af Gaarden Bejerholm i Halk Sogn, gav den til Haderslev Kirke.

Senere kom den atter i privat Eje og tilhørte omkring Aar 1500 Breiderne paa Hejls Vargaard. Breiderne var en gammel holstensk Slægt, som nævnes allerede i det 13. Aarhundrede. Senere bredte den sig til Sønderjylland og Danmark med stor Kraft, men uddøde omkring 1660. Hvorledes Familien er kommen i Besiddelse af Hejls Vargaard, kan ikke oplyses. Stamfaderen til denne Del af Slægten var Hartvig Breide, der 1466 paa Grund af Sørøveri afskedigedes som Amtmand i Svabsted. Senere havde han en af det slesvigske Domkapitels Ejendomme, Gammelby i Angel, i Brug og levede endnu 1510. Hans Søn Hans Breide, gift med Thale Emmiksdatter, ejede Hejls Vargaard i Tiden omkring 1481-1517. Thale Emmiksdatter tilhørte den kendte

nordslesvigske Slægt Emmiksen, hvis Stamfader var Væbneren Esbern Tagesen, der nævnes 1387 og 1392. Senere blev han Ridder og døde 1412. Refsø var deres Hovedgaard, men til Tider ejede de desuden Tyrstrupgaard, Brændore og muligvis Taagerup samt meget Strøgods.

Keldet tilhørte rimeligvis *Hans Breide*. I det mindste var hans Datter *Karen Breide* Ejer af den. Hun tjente 1533 og 1540 hos Christian den Tredies Dronning, Dorthea, som var fra Lauenborg, og som Christian III havde taget til Ægte mod Faderens Vilje. Der fortælles om hende, at hun var forfængelig og herskesyg og raadede mere end vel var. 1539 blev Karen Breide forlenet med Svenstrup, maaske en Belønning for tro Tjeneste ved Hoffet.

Karen Breide giftede sig med *Gunde Lange* til Bregninge og bragte saaledes Keldet til Slægten Lange-Munk med de tre Roser. Gunde Lange skrev sig til Keldet 1554 og døde 1564 paa Kalø. Han blev bisat i Fjelstrup Kirke, men er senere flyttet til Hornslet Kirke. — Karen Breide døde paa Keldet 1580. I Følge Trap skulde deres Portrætter endnu i 1889 (og 1895) have været paa Gaarden, og i 1853 kunde deres Navne og Vaaben ses i Fjelstrup Kirke.

Sønnen *Hans Lange* til Bregninge og Keldet levede 1542-1609. Som ung studerede han i Udlandet og blev senere ansat i Kancelliet. Han deltog i Syvaarskrigen mod Sverige (1563-70) og ledsagede Prinsesse Elisabeth til Brunsvig. Hans Lange blev syg i Viborg 1609 og døde paa Hjemrejsen. Hans Hustru, Johanne Skram, var en Datter af den kendte jydsk Adelsmand, Sølhelten Peder Skram, hvis Bedrifter under Grevens Fejde og Syvaarskrigen skaffede ham Navnet »Danmarks Vovehals«.

En anden Søn af Gunde Lange og Karen Breide, Frederik Lange til Marke, arvede efter sin Faders Onkel, Magister Gunde Lange, der havde været Ærkedegn i Ribe, og døde 1546, Tornumgaard i Lintrup Sogn.

Hans Langes Datter, *Anne Hansdatter Lange*, fik Keldet som Hovedgaard. Ved Giftermaal gik den over til *Hans Rastrup* til Skovgaard, der i Januar 1584 med Kongen mageskiftede sin Hustrus Arvegods i Sønderjylland mod Gods i Skørring Sogn i Framløv Herred. *Kong Frederik den Anden* modtog »først udi Harsløffherred i Fjelstrup Sogn Killwid«, hans Hovedgaard med Bygning og Enemærke samt efterfølgende Ejendomme med Landgilde, Herlighed og Rente: 1 Gaard i Sillestrup, 3 Gaarde i Vonsbæk, 2 Gaarde i Fjelstrup og 1 Gaard i Favervraa.

KELDET I KONGENS EJE.

Frå ca. 1600 — 1846 Fæstegaard under Kronen.

Da Frederik II 1580 kom i Besiddelse af Haderslevhus og Tørninglen efter Farbroderen Hans den Ældre, gik hans Bestræbelser i Retning af at omdanne Haderslev Amt til et eneste stort Gods med et passende Antal Ladegaarde spredt ud over Sognene. Derfor nedlagde han flere Byer: Stendet By, Fovslet By og Vojens, og kun hans tidlige Død 1588 forhindrede ham i at se denne Plan fuldendt. Den rationelle Godsdrift naaede altsaa først Haderslev Amt med Frederik II, og ved Mageskifte og Køb i Tiden fra 1500-1641 — men særlig i Frederik IIs Tid — havde Kronen lagt 690 Bøndergaarde, Møller og Hovedgaarde samt næsten 300 Landbol og andre mindre Ejendomme eller i alt ca. 1000 Ejendomme ind under Amtet. Heri er Tørning Gods ikke medregnet. Regner vi det med, vil Antallet fordobles.

Dette store Køb af Jord fandt Sted paa et meget kritisk Tidspunkt i vor Landboudvikling, nemlig umiddelbart før Indførelsen af moderne Godsdrift med dertilhørende ublu Hoveri og Trældom for Bønderne. Men Bønderne i Haderslev Amt forskaanedes i hvert Fald tildels for disse Byrder, idet de i Stedet for mange smaa Godsejere fik een mægtig Herre, Kongen. Derved kom der mere Ensartethed og Lighed ind i Amtet, idet de ny Fæstebønder sammen med de ældre Amtshønder i Fællesskab maatte bære det Hoveri, Regeringen paalagde dem.

I noget over en Menneskealder gjorde Bønderne i Haderslev Amt nu Hoveri til Tørning, Vojens Ladegaard, Haderslev Ladegaard, Hejls Vargaard, o. fl. a.; men dette Forsøg paa Godsdrift i stor Stil synes ikke at have svaret sig. I hvert Fald begyndte Regeringen allerede i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede enkeltvis at bortforpagte Gaardene og omsætte Bøndernes Arbejde i en Pengeafgift, og omkring 1633 synes der at være truffet en endelig Ordning af dette Forhold, idet Amtmand von Ahlefeldt og 24 Mand i hvert Herred takserede Bøndernes Spandtjeneste og i Stedet for paalagde dem en fast aarlig Skat, de saakaldte Fripenge.

Keldet har maaske aldrig været inde under Godsdriften, for allerede 20 Aar, efter at Kongen kom i Besiddelse af Gaarden, var den bortforpagtet, og muligvis har den været det endnu tidligere. I al Fald nævnes *Knud Søegardtt* paa »Kellet« 1604-1605 i Jordbogen for Haderslevhus Len. Gaarden er da opført med en Afgift af 20 Mark, 2 Høns, 20 Æg og et Svin. Det maa være den samme Mand, som i en Kontrakt, dateret den 26. December 1606, kaldes Knud Jepsen. Han nævnes endnu paa Gaarden 1629 iflg. Jordebogen.

I hans Tid var Gaarden Genstand for de kongelige og senere de kejserlige Troppers Plyndringer og Røverier, da de efter Christian den Fjerdes Nederlag ved Lutter am Barenberg i September Maaned 1627 væltede ind over Jylland. I Anslet, Knud og Ørby blev Kornet røvet og Kvæget bortført. I Sillerup gik det ikke slet saa galt. Af Byens 16 Gaarde kunde kun de 13 betale fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{5}$ Skat, mens Resten -- 3 Gaarde — slap med fra $\frac{1}{6}$ til $\frac{1}{8}$. Keldet hørte ikke til de haardest medtagne, for i Jordebogen for 1629, hvori foranstaaende Oplysninger gives, berettes »at Keilit udgiffue den fjerde Part«.

Det vil heraf ses, at Kronen har været meget forstaaende over for dens Fæstebønder i Krisetider. En Kommission blev nedsat til at taksere Skaderne, og paa Grundlag af dens Indberetninger blev Ydelserne til Staten fastsat.

I Kirkeregnskabsbogen for Fjelstrup Sogn nævnes under 1680 en Indtægt paa 6 Mark for Jep Kellots Begravelse, og af samme Bog fremgaar det, at Jep Kellots Kone begravedes i 1661. Det er nærliggende at antage, at denne *Jep Kellot* er Knud Søgaards Søn og vel ogsaa hans Efterfølger paa Gaarden. I mange Tilfælde var det saaledes, at Indehaverne af Gaarden nævnes med Efternavnet Keldet eller Kellot.

I Jep Kellots Tid rasede Svenskekrigene i Aarene 1657-60. Wallensteins Plyndringer 30 Aar i Forvejen var langtfra overvundne, da Ejendommene paa ny hærgedes af Krigsfolk og plyndredes; men Slægten maa have været dygtig og ihærdig, for den holder sig stadig paa Gaarden og arbejder sig senere frem til Velstand, selv om flere Slægtled maa kæmpe mod Eftervirkningerne fra de to frygtelige Krige, hvis Spor holdt sig til efter 1700-Tallet.

Jep Kellots Efterfølger paa Gaarden har været *Peter Hansen*, der nævnes fra 1679, da han forekommer i Kirkeregnskabsbogen som Kirkeværge. Han nævnes som saadan sidste Gang i 1694.

Peter Hansens Navn tyder ikke paa, at han er Søn af den foregaaende Ejer, men muligvis er han i Slægt med denne, en Svigersøn eller lignende, og fra nu af og indtil 1827 finder vi den samme Slægt paa Keldet.

I 1695 er *Jes Petersen Kellot* Kirkeværge. Han afløses i 1698 af *Hans Petersen Kellot*. Det er næppe en dristig Slutning, at de to sidstnævnte er Brødre og begge Sønner af Peter Hansen paa Keldet. Navnene taler deres tydelige Sprog i den Retning.

I 1702 vies Hans Petersen Kellot til Inger Hansdatter Gerdes. Nogle Aar efter dør han; men Enken gifter sig igen med *Otto Diederich Lihme*, som saa overtog Gaarden. Fra deres Tid stammer et Par smukke og værdifulde Egetræsskabe —et større og et mindre. Det største bærer Bogstaverne M. K. H. D. samt Aarstallet 1708. Det er uden Tvivl

Udstyr til Hans Petersens og Inger Hansdatter Gerdes's Datter, Maren Hansdatter, der var født 1705. Bogstaverne paa Skabet danner nemlig Forbogstaverne til Maren Kellot Hansdatter Diederich (Diederich er Stedfaderens Navn). Hun blev senere gift med Nis Thueseng fra Fjelstrup; han tilhørte Slægten Thueseng eller Thuesen fra Gammelby, og de to overtog Gaarden efter Otto Diederich Lihme. — Paa det andet Skab læses: E. K. H. D. 1708. Det maa være lavet til en anden Datter, som Inger Hansdatter Gerdes har haft. — Begge Skabene tillige med meget andet gammelt Arvegods fra Keldet befinder sig endnu i Slægtens Eje paa Toftegaard i Knud.

Nis Thueseng nævnes paa Keldet i 1729. Han var Sognefoged og en kendt og agtet Mand. Endnu i 1732 levede den foregaaende Ejer Otto Diederich Lihme, mens hans Hustru, Inger Hansdatter Gerdes, allerede var død i 1728.

Nis Thuesen (Thueseng) havde ingen Arvinger til at overtage Gaarden, da han døde; men hans Enke fik for at bevare Gaarden i Slægtens Hænder indført en ejendommelig Bestemmelse i Kontrakten, hvorved hun overdrog Gaarden til *Jes Jørgensen* fra Øsby. Det hedder i denne Kontrakts Paragraf 5 af 12. December 1768:

» . . . og omendskiønt Frue Selgerinde ved denne Gaardens Afstaaelse hendes Oyemode derhen haver tagen, at Rasmus Hansens Søn fra Bygvraa i Fjelstrup, som efter hendes salig Mand er opkaldet og heder Nis Thueseng, om det af den høyeste Gud saaledes var udseet, at hand da i Fremtiden skulle træde i Ægteskab med Kiøberen Jes Jørgensens Datter naunligen Kiesten Jesdatter, saa udsættes dette Ægteskab, da de begge ere unge og umyndige Børn, og følgelig mange Forandringer kand være underkastet til deres fremtiedige egen Vall . . .«. Bliver det ikke til Ægteskab, skal Nis Thueseng have 400 Rigsdaler af Jes Jørgensen. — Ovenomtalte Nis Thueseng var da 9 Aar gammel og Kjesten Jesdatter 4 Aar. 16 Aar senere, da Kjesten Jesdatter er fyldt 20 Aar, blev de gift.

I samme Kontrakt af 12. December 1768 omtales et Landbolshus, der tilhørte Gaarden, ligesom et Ejendomskobbel, Holt kaldet, med den derudi staaende Ejendomsskov. Koblet blev da forbeholdt Sælgerinden Madame Thuesen (Thueseng). Ved alle følgende Kontrakter omtales dette Kobbel som hørende til Gaarden igen. — Der gives ingen Oplysninger om Gaardens Størrelse, men Jes Jørgensen maatte betale 25000 Rigsdaler for at faa den overdraget.

Allerede 3 Aar senere, 1771, døde Jes Jørgensen. Han var født 1725 og blev saaledes kun 46 Aar gammel. 1756 var han bleven gift med Ann Sørensdatter. Foruden Datteren Kjestine havde de endnu en Datter Maren. Anne Jesses, som hun kaldtes, sad nu som Enke indtil 1774,

da hun giftede sig med *Erich Matzen*, som ved Kontrakt af 8. November 1775 kom i Besiddelse af Gaarden.

Kontrakten bestemte blandt andet, at *Erich Matzen* skulde have Keldet i 14 Aar. Han skulde sørge for *Jes Jørgensens Børns* Underhold, og naar Perioden var udløben, skulde han og hans Kone have Aftægt paa Gaarden. Han var altsaa, hvad man almindeligvis kalder Sættemand. Det var Stedbørnene, der var de faktiske Ejere.

Da *Nis Thueseng* og *Kiersten Jesdatter* blev gift 1784, fik *Nis Thueseng* Gaarden overladt ved Kontrakt af 14. Juli 1784. I Kontrakten blev det dog bestemt, at *Nis Thueseng* skulde betale *Erich Matzen* 1200 Rigsdaler samt 200 Rigsdaler »til sine egne trende Børns Udstyr«. Til sin Kones Søster *Maren* skulde han i fædrene og mødrene Arv betale 400 Rigsdaler. Naar hun giftede sig, skulde hun have Udstyr, nemlig to Senge, tre Kister, seks Tinfade, tolv Tallerkner, seks Læderstole, et Spejl, et Spindehjul, et Tresur, 12 Tekopper, en Ærens Klædning og fri Fæstens Øl. Endvidere tilkom der hende endnu 400 Rigsdaler, hvis hendes Søster døde inden tre Aar.

Ejendommens Størrelse opgives i Opmaalingsregistret fra 1789 over Distriktet Sillerup. Keldet opføres da med et samlet Tilliggende af godt 149 Tønder Kvantitet og godt 47 Tønder Bonitet. Den var saaledes langt den største af de 16 Gaarde, der dengang var i Distriktet. Den næststørste Gaard, der tilhørte *Peter Mortensen*, var paa godt 91 Tønder Kvantitet. I Registret nævnes følgende Jordstykker til Keldet: Østerselhøve, Søndermark, Kogang, Kroghøve, Nørdmark, Doenmay, Fenmay, Bree- eller Stormay, Holthøve, Sønder Kobbøl, Nørre Kobbøl, Kallhøve, Skifthøve paa Ørby Mark, Hegmooskrog og Hørrslucker. Endvidere nævnes et Indest Byggested.

Nis Thuseng dør 1817; han var født 1759 paa Bygvraa i Fjelstrup. Hans Kone, *Kirsten Jesdatter*, der var født i Øsby den 14. Maj 1764, overlevede ham i 25 Aar. Hun døde paa Keldet den 11. Januar 1842. I Ægteskabet var der 2 Børn, nemlig *Jes Nissen Thuseng* (*Thuesen*), der var født paa Keldet 13. Marts 1787, og Datteren *Kirstine*, der var født den 9. December 1791. Hun blev gift med *Jørgen Troelsen Barsøe* i *Knud* den 11. Juli 1812, og døde samme Sted 18. April 1832.

Nis Thuseng var en velhavende Mand. Det havde i hans Tid været gode Tider for Landbruget med opadgaaende Priser paa Korn og Kød. Møbler og Sølvsager fra hans Tid fortæller endnu om Velstanden i hans Hjem. Slægten ejer endnu Sølvskeer, som han fik til sit Bryllup i 1784. Ligeledes Sølvskeer, som han forærede Datteren til hendes Bryllup i 1812, bærende hans og *Kirsten Thusengs* Navne. Endvidere findes der Skeer, som Broderen *Jes Thuseng* ved samme Lejlighed gav Søsteren. Desuden fik hun 2 Kister med Udstyr. Disse, der er for-

synede med Navnebogstaver, findes endnu. — 18. April 1832 døde Kirsten Troelsen Barsøe, kun 48 Aar gammel. Hun efterlod sig to Døtre, nemlig Anne Marie Barsøe og Mette Kirstine Barsøe. — I 1837 forærede Bedstemoderen, der endnu levede paa Keldet, Børnebørnene i Knud et nydeligt gammelt Sølvkrus, som endnu opbevares af Efterkommerne.

Fire Aar inden Nis Thueseng døde, overtog Sønnen *Jes Nissen Thueseng* Gaarden. Dette skete ved Kontrakt af 1. Februar 1813. Heri forpligtede Jes Nissen Thueseng sig til at betale 2400 Rigsdaler Sølv mønt til sin Svoger, Jørgen Jørgensen Barsøe, i Knud, hvoraf Halvdelen skulde blive staaende paa Opsigelse. Faderen, Nis Thueseng, skulde have lige saa meget, men alle paa Opsigelse. Faderen og Moderen skulde blive paa Gaarden »paa Mad og Maal«, eventuelt skulde de have den i Kontrakten specificerede Aftægt. Efter deres Død skulde han sørge for deres Begravelse. Jes Nissen Thueseng forblev ugift. Han var den sidste af sin Slægt paa Keldet. Alle havde de været Fæstebønder under Kronen; men deres Stilling var den frie Mands. Jorden var Kronens; men Bygninger, Besætning og Beslag var deres Ejendom, og de kunde sælge, til hvem de havde Lyst, naar blot Kronen fik sine Afgifter, og Kongens Amtmand udstedte saa Fæstebrevene. Deres Landgilde (Fæsteafgift) blev tidligere betalt in natura, men nu med Penge.

Fra Fæste til Selveje.

Jes Nissen Thueseng afhændede Gaarden den 26. Maj 1827 til *Asmus Hansen*, der var født ca. 1789 som Søn af Gaardmand Hans Hansen og Mette Kjestine Andresen i Rinkeæs. Han betalte i Afstaelse 8900 Rigsbankdaler Sølv mønt. En meget lille Udbetaling, der maa vurderes med Statsbankerotten og de daarlige Tider som Baggrund. Sælgerens Moder, Kirsten Jesdatter, skulde med enkelte nærmere specificerede Undtagelser have den Aftægt, der var sikret hende ved Kontrakten af 1813. Efter hendes Død skulde Sælgeren selv nyde denne Aftægt. Dog var der ogsaa i dette Tilfælde enkelte Forandringer. Dette oplevede Jes Nissen Thueseng ikke, idet han døde den 22. Juli 1833. Hans Søster Kirstines to Døtre i Knud, Anne Marie Barsøe og Mette Kirstine Barsøe, blev sammen med Moderen hans Arvinger. Moderen døde paa Keldet 11. Januar 1842.

Da Asmus Hansen overtog Keldet, siges han at være af Ladegaard i Kværs Sogn. I 1820 blev han gift med Ellen Petersen fra Slyngsten i Felsted Sogn. Den 25. Februar 1837 døde han. Hverken han eller hans Kone har altsaa haft nogen Slægtskabsforbindelse med de tidligere Fæstere paa Keldet.

Asmus Hansens Kone og Børn drev nu Gaarden, og i dette Tidsrum blev Keldet indløst til Ejendom. Dette skete ved allerhøjeste Forsikringsakt af 6. Oktober 1846. Det var paa et meget sent Tidspunkt, at Keldet gik over til Selveje. For de allerfleste Ejendommens Vedkommende var det sket før Aarhundredskiftet.

Den 28. Marts 1855 solgte Asmus Hansens Arvinger: Hans Hansen, Nicolaj Hansen, Johannes Hansen, Mette Kirsline Marie Hansen (gift med Gaardejer Peter Jørgensen Schmidt af Sillerup) og Ane Margrethe Hansen med den kongelige slesvigske Appellationsrets Tilladelse Keldet til *Konsul og Købmand Gustav Wilhelm Schiller i Hamborg* for en Købesum af 42.240 Rigsdaler Rigsmønt. De 16.000 skulde betales straks, og Resten blive staaende i Ejendommen.

Allerede 2 Aar senere solgte han Gaarden til sin Forvalter *Christian Esmarch*. I Kontrakt af 13. og 17. Marts 1857 opgives Købesummen til 44.973 Rigsdaler og 32 Skilling Rigsmønt. En Del heraf var Prioriteter, som stod i Gaarden. Denne Christian Esmarch, som nu blev Ejer af Keldet, tilhørte en gammel slesvigsk Slægt, der paa mange Maader har Tilknytning til Nordslesvig. Han fødtes 1826 som Søn af Theophilus Christian Caspar Esmarch (1798—1864), der var Fysikus i Flensborg. Han var saaledes Broder til den kendte Professor i Kiel Johannes Friederich August Esmarch, gift med den tyske Kejsersindes Tante, adlet i 1887. Allerede da Konsul Schiller købte Gaarden, nævnes han som dennes Fuldmægtig, og han har altsaa bestyret Gaarden for Konsulen.

Christian Esmarch var kun Ejer af Gaarden i 2 Maaneder. Saa solgte han den med en Fortjeneste paa 13.000 Rigsdaler Rigsmønt, saa den gode Konsul har sikkert ikke faaet for meget for Gaarden. Efter at have solgt Keldet var Esmarch en Tid i Hoptrup. Senere flyttede han til Rinkenæs, hvor han levede endnu i 1894. Den 27. Oktober 1854 blev han gift med Magdalena Elisabeth Classen, som døde den 10. Maj 1894 i Kiel, men blev begravet i Rinkenæs.

Hans Hansen Raun købte Keldet den 7. Maj 1857 for en Købesum af 59.100 Rigsdaler Rigsmønt, hvoraf 28.000 var Prioriteter. Han var født i Sillerup den 18. Maj 1828 som Søn af Gaardmand Hans Raun og Hustru, Anne Sophie Jensdatter Barsøe. Faderen, der var født i Kelstrup i 1782, døde 2. Februar 1865. Moderen, der var fra Skovbølling i Bjerning Sogn, døde i 1852. Det kan nævnes, at Hans Hansen Raun havde en Søster, der var gift med Sognefoged Christen Thussen i Fjelstrup. I alt var der 6 Søkende.

Men Aaret efter, 4. September 1858, maatte Hans Raun sælge Gaarden med 16.000 Rigsdalers Tab for kun 42.100 Rigsdaler Rigsmønt. Det store Tab hænger sikkert sammen med Pengekrisen i dette Aar.

Da han overtog Gaarden, var der en Besætning paa: 5 Heste, 1 Tyr, 40 Køer og 7 Søer. Da han solgte den, var der: 5 Heste, 1 Tyr, 39 Køer og 3 Søer, mens Beslaget var: 4 Arbejdsvogne, 1 Mælkevogn, 3 Svingplove, 2 Hjulplove, 1 Svenskharve, 1 Klapharve, 1 Tromle og 4 Rundharver.

Den ny Ejer var *Peter Rudolph Dreyer*. Han var gift med Theodorá Sophie Henningsen, født ca. 1832.

Den 22. December 1858 protokolleredes en Revers, hvorved P. R. Dreyer forpligtede sig til stadig Konservation og Fredning af Skoven Sønderkobbøl saavel som til stadig Konservation af et Skovstykke i Nørrekobbøl. — To Aar senere udstedte han et Revers, hvori han som Betaling for Rydning af et Skovstykke lovede at foretage Driften af Sønderkobbøl efter Skovriderens Anvisning, saavel hvad Hugningen som Kultivering og Afgroftningen angik.

Efter 16 Aars Forløb solgte Dreyer Gaarden til *Vilhelm Mussmann*, der overtog den ved Kontrakt af 2. Maj 1874. Han gav ialt 72.000 Daler preussisk courant for Gaarden. Heraf udbetaltes de 12.000, mens 26.700 var protokolleret paa Ejendommen. Resten maatte Dreyer lade staa i Gaarden.

Der er kun i et enkelt Tilfælde bortsolgt Jord fra Gaarden, nemlig ved Rentekammerets Tilladelse af 16. Maj 1801, da der solgtes 1 Tønde og $\frac{7}{32}$ Skæpper Land i Bonitet til L. Lauritzen fra Ørby. Derimod er der af Vilhelm Mussmann købt en Del Jord ind til Gaarden. Ved Kontrakt af 28. April 1874 købte han fra Knud Madsens Gaard i Feldum fire Kobler Nord for Gaarden. De kaldtes Slettehaven og var ialt paa godt 23 ha. Ved en anden Kontrakt af samme Dato erhvervede han af Peter Richelsens Gaard i Feldum 2 Kobler, som ogsaa hed Slettehaven. De var paa godt 18 ha. Ved en Kontrakt af 22. December 1879 købte han forskellige smaa Jordstykker i Sillerup. De skulde anvendes til Anlæg af en ny Vej. — Den 20. April 1894 købte Mussmann Gaarden Christiansminde med 29,4205 ha af Ejeren Christian Jepsen Wildfang, gift med Karen, født Jørgensen Weber, og samme Aar den 26. November købte han af Peter Jørgensen Schmidt og Hustru Mette Kirstine Marie Schmidt født Hansen i Sillerup en Parcel paa 13,2990 ha. Gaardens samlede Areal var nu 188,7691 ha.

Vilhelm Mussmann stammede fra Ejsbøl. Hans Hustru var født Kohrtsen, og i Ægteskabet var der 2 Sønner og 2 Døtre. Den første Tid, han ejede Gaarden, boede han paa Ejendommen; men omkring 1886-87 flyttede han til Hustruens Ejendom »Mariasmind« paa Aastrupvej i Haderslev. Som Landmand var han ualmindelig dygtig; han dræned og merglede Jorden og avlede fortrinligt. I 1882 byggede han Kostalden om.

Keldet som Statsdomæne.

Den 2. April 1900 solgte Vilhelm Mussmann Keldet til den preussiske Stat for 350.000 Mark. Nu var Gaarden en tysk Domæne.

Forpagter *Trummer* overtog nu Driften af Gaarden. Han skulde svare en Forpagtningsafgift af 11.000 Mark.

I 1903 købte den preussiske Stat ca. 8 ha fra Vonsbæk Sogn, heraf 1 Parcel af Gaardejer Hans Wildfang.

Efter Trummers Død drev Fru Trummer Keldet ved Hjælp af en Inspektør indtil Verdenskrigen, da Forpagter *Lund* overtog Gaarden.

Da den danske Stat ved Genforeningen overtog Keldet, var Gaarden paa 196,022 ha, og den blev bortforpagtet til *Jens Rasmussen*; men den 2. April 1925 nedbrændte Gaarden, og Staten lod den saa udstykke.

Forinden Branden bestod Gaarden af Hovedbygning af Grundmur med Frontespice mod Gaarden og Straatag, 1 Kornlade af Grundmur med Straatag, Svinestald af Grundmur med Tegtag, 2 Staklader af Brædder med Paptag og Maskinhus samt 3 Arbejderboliger. — I Ejendomsskyld var Gaarden ansat til 400.000 Kr., Jordværdien var 320.000 Kr., og Bygningerne var brandforsikrede for 184.800 Kr. — Af det samlede Areal var 178 ha Ager, Eng 5, Skov 7 og Mose 2.

Ved Aarhundredskiftet holdtes en Besætning paa 120 Stk. Malkekøer + 80 Stkr. Ungkvæg og 8 Spand Heste. — Enkelte gode Kornaar kunde der avles op til 2800 Sække Korn.

Det gamle Herresæde omdannes til en Landsby af Statshusmandsbrug.

Straks efter Branden udstykker Staten Gaarden, og ved Kontrakt af 2. Juni 1926 oprettes 19 Statshusmandsbrug, 11 i Fjelstrup og 8 i Vonsbæk Sogn. Hvert Brug var mellem 6 og 7 ha. Husmændene maatte selv anlægge Vej over det udstykkede Areal fra Sillerupvejen i Nord til Feldumvejen i Syd. Husmændene i Fjelstrup Sogn maatte selv skaffe Materialer til Vejen, og til dette Brug købte de Stuehuset og Svinestalden fra den nedbrændte Gaard for en Sum af 1300 Kr. Husmændene i Vonsbæk fik Materialerne af Kommunen. Da Vejen saa var færdig, overtog Kommunerne Vedligeholdelsen.

Forpagteren beholdt foreløbig 60 ha fra Gaarden til Græsning; men 10. Marts 1933 udstykkedes ogsaa dette Areal. Der blev oprettet 6 nye Brug — som alle ligger i Fjelstrup Sogn — samt fordelt 10 Tillægsparceller fra 1 — 4 ha til forskellige Ejendomme. 7 af Husmændene fik hver 1 ha mere, Resten blev fordelt mellem allerede eksisterende

Brug. — Staten har endnu Skoven paa 7 ha samt en Parcel paa 3 ha, der er bortforpagtet.

Gamle Folk fortæller, at der Øst for Keldet, lige Nord for Skoven, paa Aksel Paulsens Mark, har ligget en gammel Borg. Under Overfladen findes der her Rester af Murværk, og Sandsynligheden taler for, at den gamle Borg har ligget her, omgivet af Voldgrave; men hvør Riddere og Adelsmænd i gamle Dage færdedes, ligger nu en venlig Landsby med 25 smukke nye Husmandssteder. Takket være de dygtige og energiske Folk, der overtog Brugene, er Udstykningen blevet en af de mest vellykkede, ikke alene her i Landsdelen, men i hele Danmark. Jorden, der er af god Kvalitet, er overordentlig veldyrket, og der avles derfor fortrinligt.

Et gammelt Herresæde og en gammel Slægtsgaard er forsvunden; men der er skaffet Hus og Hjem, Beskæftigelse og Brød til mange Familier. Det er en Landvinding, som den danske Stat har Ære af, og som har gjort Danmark større!

Frigaardene i Haderslev Herred.

Af Sognepræst E. Juhler, Aabenraa.

Man var i hensvundne Aarhundreder vant til at skelne mellem Fæstebønder og Selvejere, næsten i alle Sogne i Sønderjylland fandtes begge Slags, men ved Siden af disse 2 Kategorier fandtes der ogsaa nogle enkelte Frimænd, resp. Frigaarde. Af Frigaarde i Haderslev Herred kan nævnes Olufskjær og flere Gaarde i Lunding; ogsaa Brorsbøl var oprindelig Frigaard, men Peter Fintsens Svigersøn Mads Petersen (Fintsen) maatte paa Grund af Fattigdom opgive de adelige Privilegier; det var i Midten af det 15. Aarhundrede, hvor han ogsaa afstod 1 Otting af sin Frigaard til Frimanden Peter Bertelsen i Lunding; de her omtalte Frigaarde laa alle i Starup Sogn. Endvidere kan nævnes Grarupgaard i Grarup Sogn, Beierholm, Langmose og Medstedgaard i Halk Sogn; Vestergaard og Sparlund i Øsby Sogn; og endelig Gyemose i Aastrup Sogn og Hundevad og Kragelund i Vonsbæk Sogn.

Endnu længe efter at de gamle Adelsslægter, der havde haft en Del Statsgods i Haderslev Herred, var forsvundet fra hine Egne — de var næsten alle bleven udkøbt af Kong Frederik II — har Frigaardene bevaret deres Privilegier. I Virkelighed var der vistnok ikke stor Forskel paa disse Frigaardsbesiddere og Selvjerbønderne; de her omtalte Frimænd var Bønder, deres Gaard maaske noget større end Nabogaardene, men der har mellem disse Frimænd og de øvrige Bønder i Sognet aldrig været den dybe Kløft som mellem de gamle Adelsslægter og Bønderne. Og dog var Frimændene benaadet med adelige Privilegier.

For bare at nævne et Eksempel meddeles her det Adelsbrev, som Kong Erik af Pommern d. 12. April 1400 udstedte i Aarhus til Henrik Jude (eller Ytzen) paa Langmose:

»Wy Erich met Guz naade Dannemarckis, Swerriges, Norriges, Wende och Gotte's Konningh och Hertog y Pommern, gjør witerlich alle thette wort breff sehe eller høre, at wy for ydmyg bønns skuld, wor elskelige thjeners Embitzmens paa Calmar Fritrich Wardenbjergs, ochsaa for troskab och wenlich thjeneste, som denne Breffviser Hinrich Jude, och hans Erffuinge och affkomme williglig gjøre skal oss och woris Faderbrodersønne Hertug Bugislaff aff Pommern, om vor Herr that saa farsehet haiffuer, at wy uthen echte Børne eller Barnearffue oss levende affgangende

worde, och woris Efterkommere Konning och Riket ewindelig. Tha unde och giffue wy farne Hinrich och hans rette echte affkomme Friheit och Frelse thil sig sjelfue oppa there egene Personer och Skjold och wabne, som ghaa too Blaa sperre och en Blaa Cirkell ther ymlemm uthi et hwilt spelde, saa smukede som dy herunder nedden malet och skreffeun staa, och paa hjelmen en blaa sparre och en blaa Cirkel och ther oiffuennuppa thre røde Strutzfeder, thill ewigthiid, underthaget wordt Krone guods, Bundeguodz och Kjøbsted guodz, alle tidt. Thill Witterligheit och stadfæstelse thenne forschieffuen gunste och gaffue, haffue wy wort Segeln lathe hænges far wort Breiff. Scriptum Athus, sub anno domini quatricesimo, feria secunda proxime ante dominican Passionis domini.

Et lignende Adelsbrev er udstedt 1516 af Hertug Frederik til Hans Voet paa Beierholm, Voet's Vaabenskjold er et Menneskebarn. Medstedgaards Privilegier er givet 11. 9. 1417 til Iver Faffesen af Kong Erik; Vestergaards, Grarupgaards og Sparlunds Privilegier er 1493 udstedt af Dronning Dorothea til Mads Gung; Kragelund, Hundevad og Gymos fik d. 2. Januar 1507 deres Privilegier (daværende Ejer Christen Termansen). 1457 meddelte Hertug Adolf Paul Kehding Friheder paa Olufskjær; Hertug Adolf gav ogsaa Mathies Jensen i Lunding Privilegier for hans Gaard, 1485 fornyet af Dronning Dorothea for hans Sønner Jes og Iver Mathiesen; 1497 d. 26. Aug. privilegerede Hertug Frederik desuden Nis Mathiesen i Lunding (Søn af Mathies Christensen); 1511 fik Nis Petersen og Jes Petersen i Lunding (Sønner af Peter Bertelsen) Privilegier for deres Gaard.

Til Frigaardene hørte i Reglen nogle mindre Landejendomme, der var bortforpagtet eller svarede en aarlig Afgift til Hovedgaarden; for Landbolernes Vedkommende, der laa paa Hovedgaardens Grund, bestod denne Afgift nærmest i Arbejdstjeneste paa Hovedgaarden. — Vi har fra Aarene 1708—15, hvor der af Regeringen var nedsat en Kommission, der skulde undersøge de enkelte Frigaardes Forhold, nogle Oplysninger. Derefter hørte til Vestergaard 1 Gaard og 2 Landbol i Halk, 1/2 Gaard, 1 Toftbol og 2 Landbol i Heisager. Til Beierholm hørte 1 Gaard, 1/2 Gaard og 7 Landbol i Heisager, 1/2 Gaard i Haistrup, en Ejendom i Raad, 1/4 Gaard, 1 Landbol og et Hus i Stevelt; til Beierholm hørte i ældre Tid ogsaa en Del Jord i Flensborgs Omegn, der senere solgtes, endvidere hørte til Beierholm en Gaard i Boiskov, der 1542 ved Søskeneskifte (aabenbart som Søsterlod) gik over i Anchersenslægtens Eje og 1598 af Mag. Marcus Anchersen i Haderslev blev solgt til Truels Nissen i Hjerndrup. — Til Langmose hørte 7 Landbol, der alle laa paa Gaardens Jord, men til Langmose maa i sin Tid ogsaa Heisagergaard have hørt, thi ved et Søskeneskifte 1535 bevidner

Dorthe Nisses i Lilholt sin Broder Hans Ytzen at have modtaget alt, hvad hun med Ret kunde kræve som Arvepart i Langmose og Heisagergaarde. — Til Olufskjær hørte 6 Landbol.

Hvori bestod nu de Privilegier, der var knyttet til Frigaardene? — Af Kong Frederik III's Frihedsbrev, hvori Simon Knudsen Ytzen af Langmose 1663 fik Gaardens Privilegier stadfæstet, fremgaar det, at Frimændene har betalt Plovskat, at de derimod har været fri for andre Skatter og Afgifter til Øvrigheden baade af selve Hovedgaarden og de andre Landejendomme, der hørte til, kun til Kirketiende har de bidraget. Frimændene var ogsaa fritaget for Indkvartering og Kørsel for Øvrigheden. Da ovennævnte Simon Ytzen 1667 blev opfordret til at hjælpe med ved Kørsel af Skibstømmer til Flaaden fra Stenderupskov, gik han ganske vist ind paa det, da det drejede sig om en »casus necessitatis«, dog maatte Øvrigheden i Haderslev give ham det skriftligt, at han gjorde det af fri Villie og for at give andre et godt Eksempel, at der ikke maatte drages Konsekvenser deraf, men at han for Fremtiden skulde være fri for den Slags Kørsel. Derimod var Frimændene i Lighed med den øvrige Adel forpligtet til i Krigstilfælde at stille Hest og Rytter eller ogsaa flere i Fællesskab en Vogn med 6 Heste. Et vigtigt Punkt i Privilegierne fremhæves udtrykkeligt i Hans Voet's Adelsbrev, nemlig, at han i Lighed med andre Adelige havde Lov til at erhverve »fri« Jord, Gaarde og Landerier for sig og sine Efterkommere. Vi har ogsaa Eksempel paa, at Frimændene i Halk har erhvervet Adelsgods: Clavs Basse og Hustru Anna Eriksdatter solgte 1550 deres Enemærke Boelet i Halk, som Slægten Emmiksen havde ejet, til Gregers Lassen og hans Broder Jørgen Lassen og deres Børn og Arvinger, endvidere til Hans Ytzen og Sønnen Severin Ytzen og deres Arvinger og endelig til Hans og Peter Gregersen i Mødsted. Det er altsaa Frimændene paa Langmose og Medstedgaard, der køber dette Adelsgods, desuden 2 Brødre, der tilsyneladende har siddet paa de 2 Selvejergaarde, som c. 1665 ejedes af Peter Gregersen i Halk og Peter Knudsen (en Broder til Simon Knudsen paa Langmose og Ritmester Hans Knudsen paa Beierholm, altsaa af Ytzen-Slægten). Ligeledes vides det at Lauste Bech i Assens d. 6. 9. 1628 solgte sin Gaard i Heisager med adelig Frihed til Claus Friedrichsen paa Vestergaard.

At Privilegierne ikke har betydet saa lidt, ses deraf, at enhver ny Ejer af Frigaarden har været ude om at faa dem stadfæstet. Dette gik forholdsvis let, naar Frigaarden var gaaet i Arv fra Far til Søn, vanskeligere var det, naar Frigaarden ved Salg havde faaet en ny Ejer, Stadfæstelsen blev tilsyneladende gjort afhængig af, at den nye Ejer kunde føre Bevis for, at han nedstammede fra ham, som Privilegierne oprindeligt var givet; disse var altsaa i Grunden ikke knyttet til Gaarden,

men til Slægten. Saaledes fik Ritmester Hans Knudsen, der tilhørte Ytzenslægten paa Langmose, men var gift med Mads Voets eneste Datter paa Beierholm, Privilegierne paa Beierholm stadfæstet paa Grund af, at han ogsaa selv paa Spindesiden nedstammede fra den Voetske Slægt. Og Johannes Kehding, hvis Fader Nis Hansen Kehding 1684 havde købt Beierholm af Hans Knudsens Arvinger, maatte for at faa Privilegierne fornyet, 1729 aflægge Ed paa, at han tidt havde hørt sin Fader sige: at han kun havde kunnet købe Beierholm med tilhørende Friheder, fordi han var nær beslægtet med Voeterne (Nis H. Kehdings Mor Mette var nemlig født Voet). — Det gjaldt om at have Stamtavlen i Orden! — Dette har naturligvis medført, at Frimændene i Reglen giftede sig med Døtre af andre Frimænd, for paa denne Maade at sikre deres Efterkommere Arveret resp. Køberet til andre Frigaarde.

Jeg skal nu prøve paa at gengive Ejerrækken paa de forskellige Frigaarde indtil c. 1710, de derefter følgende Slægtled kan enhver finde ud af ved Hjælp af Kirkebøgerne.

1. Vestergaard.

Mads Gung, der 1493 fik Privilegier for Vestergaard, Grarupgaard og Sparlund, havde 2 Sønner: Jep Madsen, der overtog Vestergaard, og Nis Madsen, der overtog Grarupgaard og Sparlund. Jep Madsen paa V. G. nævnes 1515, hans Søn Hans Jepsen paa V. G. nævnes 1566, han havde 3 Sønner: 1. Rasmus Hansen, der overtog Gaarden, men døde uden Livsarvinger, 2. Laurits Hansen, der arvede V. G. efter sin Broder, og 3. Claus Hansen, der boede i Halk (nævnes 1614). Laurits Hansen paa Vestergaard døde 1611, og hans Hustru Ellen døde 1619. Deres Datter Dorthea blev gift med Clavs Friedrichsen, der fik Privilegierne paa V. G. stadfæstet 1636, han maa være død Aaret derefter, thi 1638 tales der om hans Arvinger. Sønnen Friedrich Clavsens arvede V. G., hans Hustru hed Inger, en ældre Broder Laurits Clavsens døde 1653. Friedrich Clavsens og Inger havde 2 Døtre, den ene, Voldborg blev 1682 gift med Jørgen Ravn i Vandling, den ældre Dorthea var da allerede gift med Gregers Olufsen, der overtog V. G.; han omtales som Kirkeværge 1699—1705, levede endnu 1717, hvor han solgte en $\frac{1}{2}$ Gaard i Flovt til Nis Petersen Rudebæk af Sønderballe. Deres Søn Clavs Gregersen paa V. G. blev 1706 gift med Maren Jørgensdatter af Solkjær.

2. Grarupgaard.

Mads Gungs Søn Nis Madsen boede paa Sparlund, men ejede ogsaa Grarupgaard; hans Søn Erik Nissen ejede ligeledes begge Gaarde. Dennes Søn Hans Eriksen arvede kun Grarupgaard; han nævnes 1591;

hans Søn Niels Hansen, f. 30. 3. 1595, fik Privilegierne paa Grarupgaard stadfæstet 1636; han levede endnu 1649, hvor han solgte nogle Enge til Jes Fallsen i Sood. Hans Søn var Peter Nielsen paa Grarupgaard, gift 29. 6. 1654 med Sindet Nisdatter af Tyrstrup; de havde 2 Sønner, der begge levede 1709, Niels Petersen og Hans Petersen.

3. Sparlund.

Erik Nissens Datter, der arvede Sparlund, var gift med Jep Jørgensen, der nævnes 1591 og endnu 1638. Deres Søn Erik Jepsen fik Privilegierne paa Sparlund stadfæstet 1636, han døde 1663 og hans Hustru Maren 1656. De havde en Søn Søren Eriksen, der vel nok er død uden Livsarvinger, thi efter hans Død kom Sparlund til Simon Bertelsen; han fik Privilegierne stadfæstet som Ælling af Mads Gung, han tilhørte den Vestergaarder Linie. Jeg nævnte ovenfor, at Hans Jepsen paa Vestergaard havde en Søn Clavs Hansen, der boede i Halk, hans Søn Simon Clavsens boede ogsaa i Halk, dennes Datter Christine († 1683) blev gift med Bertel Christensen i Øsby († 1693). Deres Søn Simon Bertelsen overtog 1665 Sparlund; han var f. 1637 og døde 19. 10. 1727; hans Hustru Kirsten, Datter af Herredsfoged i Vandling Enevold Boldich og dennes 2. Hustru Sara Andersdatter Bramsen af Øsby, var f. 19. 6. 1650 og døde 15. 10. 1725.

4. Hundevad.

Christen Termensen paa Hundevad fik den 2. 1. 1507 Friheder for Hundevad og for Gymoos, hvor hans Fader Termen Olufsen boede, og desuden for Kragelund. Af hans 3 Sønner fik Jens Christensen Hundevad; han nævnes 1540; hans Søn var Nis Jensen paa Hundevad. Hans Søn Jens Nissen fik 5. 10. 1635 Hundevad tilskødet af sine Søskende (disse var Ellen Nisdatter, gift med Knud i Fellum, Sidsel Nisdatter, Erik Nissen, der 1636 blev Borger i Haderslev, Maren Nisdatter, gift med Christen Nissen paa Gymoos). Jens Nissens Hustru hed Anna, de havde 2 Døtre, Dorothea og Sidsel, den sidste blev gift med Clavs Nissen fra Aarup, der overtog Hundevad. Deres Søn Jørgen Clavsens, Hundevad, ejede Gaarden 1729.

5. Gymoos.

Christen Termensens Søn Hans Christensen fik Gymoos, hans Søn var Nis Hansen; dennes Søn Christen Nissen var gift med Bodel, Datter af Nis Jensen paa Hundevad. Deres Datter Maren blev gift med Gottfred Ketelsen, der overtog Gymoos, han var 1675 Kirkevæрге. De havde 5 Sønner og 3 Døtre; Sønnen Christian Gottfredsen sad 1729 paa Gymoos.

6. Kragelund.

Christen Termensens Søn Erik Christensen overtog Kragelund, han nævnes 1535 i et Tingsvidne. Kragelund gik senere ud af Slægten. 1660 købtes den af en Mecklenborger Otto Jagenteufel, som igen solgte den til Præsten i Vonsbæk Christoffer Schrøder. Hans Søn og Embedsefterfølger Clavs Schrøder, der var gift med Elisabeth, Datter af Herredsfoged Nis Hansen Keding paa Olufskjær, ejede Gaarden indtil sin Død 1716.

Beierholm.

Hans Voet, der 1516 blev adlet, er vistnok kommen i Besiddelse af Beierholm ved Giftermaal med en Datter af den tidligere Ejer Matthias Beierholm; hans Søn og Efterfølger paa Gaarden hedder nemlig ogsaa Matthias. Matthias Voet har sandsynligvis overtaget Gaarden 1542, hvor en Gaard i Boiskov, som havde hørt til Beierholm, ved et »Søsken-deskifte« gik over i Anchersen-Slægten Eje. Han var gift med Dorothea, Datter af Severin Ytzen paa Langmose; han nævnes endnu 1574. Hans Søn Jacob Voet († c. 1620, thi 1621 omtales Hans Voets Arvinger) var gift med Elsabe, Datter af Frimanden Matthias Hark i Hjerndrup (hun levede endnu 1636). Jacob Voets Søn Matthias Voet (†1670) var gift med Anna Nissen fra Øsby (Søster til den af den svenske Regering 1640 adlede Oberst Jens von Løvenklau). Mathias Voet havde kun en eneste Datter Elsbe, der 1. blev gift d. 29. 11. 1661 med Ritmester Hans Knudsen Ytzen fra Langmose († 1677) og 2. d. 27. 4. 1682 med Peter Generanus (Præstesøn fra Bjolderup). Af Ritmesterens Ægteskab var der 3 Sønner: Matthias, Knud og Christen Ytzen og 3 Døtre: Anna Maria, Marin og Anna Elisabeth. Beierholm blev 1685 af Peter Generanus og Ritmesterens Børn solgt til Nis Hansen Keding paa Olufskjær, denne overlod Beierholm samme Aar til sin Datter Dorothea og sin Svigersøn Cornet Henrik Strees (†1711), Hustruen døde først d. 6. 6. 1734. Deres Søn Jacob Strees, f. 11. 5. 1686, † 14. 8. 1754, blev d. 22. 7. 1736 gift med Kjesten, Datter af Jørgen Petersen paa Nørballe og Enke efter Jørgen Knudsen i Stenderup. Deres Datter Dorothea, f. Januar 1737, † 13. 10. 1795, blev gift med Herredsfoged Reimers, der var f. 1717 i Oldenborg og døde d. 21. 10. 1794 i Haderslev. Deres Børn solgte Beierholm 1796 til Jep Jacobsen fra Vilstrup, der 1775 var bleven gift med Kjestina, Datter af Jørgen Ludvigsen, der var født paa Medstedgaard, men ved Giftermaal med Christen Simonsen Ytzens Datter var bleven Ejer af Langmose.

Langmose.

I Ejerrækken paa Langmose er der desværre Huller. Adelsbrevet blev udstedt den 12. 4. 1400 til Henrik Ytzen. Saa hører vi først 1530, at Pri-

vilegierne blev stadfæstet for Hans Ytzen paa Langmose. Samme Hans Ytzen fik 1530 af sin Svoger Nis Jepsen i Heisager bevidnet, at denne havde modtaget, hvad han paa sin Kones Vegne kunde arve i Langmose, og 1535 fik Hans Ytzen af sin Søster Dorthe Nisses i Lillholdt og hendes 3 Sønner et lignende Vidnesbyrd om, at hun havde modtaget sin fulde Søsterdel og desuden alt, hvad hun kunde arve efter Jacob Ytzen i Langmose og Heisagergaarde, der er udtrykkelig Tale om 2 Søsterdele, hun har modtaget, den ene aabenbart efter Forældrene, den anden muligvis efter en afdød Broder Jacob Ytzen. — Hans Ytzen levede endnu 1550, hvor han købte Jord af Clavs Basse, men da havde Sønnen Severin maaske allerede overltaget Gaarden, thi der siges, at Jorden blev tilskødet Hans Ytzen og hans Søn Severin Ytzen og deres Arvinger. Severin Ytzen paa Langmose nævnes ogsaa 1665. Hans Datter Dorothea blev gift med Matthias Voet paa Beierholm, og med hende lader det til, at Langmose er gaaet over i Voet Slægtens Eje. Det næste vi hører om Langmose er, at Jakob Ytzen i Kropp som Værges for sin salige Broders Hans Voets Søn Christen Voet sammen med Hans Voets Enke Dorrete Christensdatter og hendes Curator Knud Abrahamsen til Ekelund paa Fyn d. 30. 10. 1598 solgte Langmose til Hans Knudsen i Sood. At Jacob Ytzen og Hans Voet kaldes Brødre, lyder mærkeligt, enten maa de have været Halvbrødre eller, hvad der er mere sandsynligt, de var begge Sønner af Matthias Voet og Dorothea Ytzen, og den ene af Sønnerne har saa faaet Ytzen Navnet efter sin Morfar, for at det kendte gamle Slægtsnavn ikke skulde dø ud. — Om denne Jacob Ytzen kan forresten meddeles, at han var Herredsfoged i Kropp indtil 1611, hvor hans Svigersøn Johannes Jüngling blev hans Efterfølger. Den 27. 8. 1611 udnævntes Jacob Ytzen til Husfoged paa Bordesholm; samtidig med, at han beklædte disse Embeder, var han Forpagter af den hertuglige Avlsgaard Høgbjerg i Løit Sogn. D. 24. 8. 1706 var han allerede bleven udnævnt til Skovfoged for Løit. Han selv opholdt sig for det meste i Kropp og Bordesholm, medens hans Hustru Wibe styrede Avlsgaarden Højbjerg (Hollænderiet, som det og kaldtes).

Den nye Ejer af Langmose Hans Knudsen maa paa Spindesiden have nedstammet fra den første Privilegerede Henrik Ytzen, da hans Efterkommere har faaet Privilegierne stadfæstet som Ætlinge af Henrik Ytzen ligesom de ogsaa tilegnede sig Navnet Ytzen. Paa Mandssiden kan hans Forfædre paa Soodgaard forfølges langt tilbage, 1468 nævnes Job Petersen paa Soodgaard, 1535 Jep Jepsen, 1542 Jens Jepsen, 1554 Knud Jensen. Det var Faderen til Hans Knudsen, der 1598 købte Langmose, medens hans Broder Jens Knudsen fik Soodgaard. Hans Knudsen paa Langmose er død før 1605; hans Enke Mette og 7 Børn overlevede ham, 6 Sønner: Knud, Henrik, Hans, Mads, Søren, Jacob og en

Datter Anniken; af disse var kun de 3 myndige. Sønnen Knud Hansen overtog 1605 Langmose; han døde 1653; hans Hustru Maren var allerede død 1638. De havde mindst 3 Sønner: Hans, Simon og Peter. Hans Knudsen var Ritmester og giftede sig ind paa Beierholm. Peter Knudsen havde en Selvejergaard i Halk, og da han døde uden Børn, overtoges Gaarden af hans Broder Simons Datter Marin og hendes Ægtefælle Thomas Hansen Ravn. Simon Knudsen arvede Langmose; han blev gift i Halk d. 19. 2. 1661 med Ingeborg Hansdatter. 1663 den 21. November fik han Privilegierne paa Langmose stadfæstet. Han efterlod 2 Sønner og 6 Døtre. Den ældste Søn Hans Simonsen Ytzen giftede sig ind paa en Frigaard i Hjerndrup; den 30. 7. 1696 havde han Bryllup med Elsbe Jesperdatter i Hjerndrup. Den yngste Søn Christen Simonsen Ytzen (f. 1687, † 4. 11. 1744) overtog Langmose; den 12. 6. 1714 blev han gift med Trin, Datter af Hjenre Nissen i Haistrup (hun var f. 1675 og døde 7. 8. 1749). De havde 4 Døtre. Den ældste Ingeborg (f. 1715 † 6. 6. 1788) arvede Langmose; hun blev d. 17. 11. 1741 gift med Ludvig Jørgensen fra Medstedgaard (f. 1723, † 18. 3. 1759).

Medstedgaard.

Angaaende Medstedgaard kan jeg kun fra 1542 af med nogenlunde Sikkerhed finde ud af Ejerrækken. Da sad Gregers Olufsen paa Medstedgaard. Det lader til, at han har delt Gaarden mellem 2 Sønner Hans Gregersen og Peter Gregersen. Hans Gregersen nævnes 1550 og indtil 1572 (1573 hans Arvinger). Hans Søn var Jørgen Hansen, der endnu omtales 1611. Hans Søn Anders Jørgensen nævnes 1656. Han var gift med Sara, Datter af Diaconus i Øsby Jacob Bøysen; hun døde 9. 7. 1690. Deres Søn Hans Andersen døde 1700, uden Livsarvinger; han havde derimod 2 Søstre Sara og Anniken. En af dem var vistnok gift med Nis Jespersen i Halk (en Broder til Peter Jespersen paa den anden Halvdel af Medstedgaard), thi Nis Jespersens Søn Jacob Nissen arvede 1701 Hans Andersens Halvdel; han var født c. 1652, † 1715, han blev den 4. 8. 1701 gift med Elsbe, Datter af Iver Jensen og Maren i Ultang; hun giftede sig igen 1717 med Enkemand Thomas Hansen Ravn; men Gaarden gik 1730 i Arv paa Jacob Nissens Søn Iver Jacobsen, f. 1712, † 13. 7. 1804.

Paa den anden Halvdel af Medstedgaard sad 1550 Peter Gregersen (nævnes endnu 1583). Hans Søn var vistnok Christen Petersen (nævnes 1632), hans Søn var Jens Christensen († før 1661). 1661 fik Peter Jespersen Gaarden tilskødet som Medarving efter Jens Christensen. Gaarden betegnes da som øde; den var vel bleven hærget af Polakkerne. Peter Jespersen var d. 25. 11. 1680 bleven gift med Maren, Datter af Mads Bojum; han døde 1697, og Enken giftede sig d. 21. 10. 1700 med

Jørgen Fallesen fra Ultang, og Gaarden gik i Arv paa Jørgen Fallesens Datter, Ingeborg. 1723 tilskødede Peter Jespersens Sønner, Peter Petersen og Jesper Petersen deres Halvsøster Ingeborg og hendes Mand Ludvig Jørgensen Gaarden. Ingeborg var f. 1704, † 6. 4. 1759; hun blev gift den 11. 7. 1723 med Ludvig Jørgensen, Søn af Jørgen Petersen paa Nørballe og Maren Harbo; han født 1691, † 6. 4. 1759.

Olufskjær.

Privilegierne paa Olufskjær skal være givet til 3 Brødre Paul, Jørgen og Nis Keding. Paul Keding paa Olufskjær nævnes 1457. 1507 nævnes Hinrich Madsen paa Olufskjær, han var imidlertid kun Hyresmand (Forpagter); den virkelige Ejer af Gaarden var Jørgen Hinrichsen, der havde været udenlands (vistnok i Krigstjeneste) i 19 Aar; han søger om Stadfæstelse af Privilegierne som Ætling af Paul Keding. Jørgen Hinrichsen har vistnok haft en Søn Hinrich Jørgensen og en Sønnesøn Jørgen Hinrichsen; sidstnævnte fik Gaarden med tilhørende »Herrlichkeit und Gerechtigkeith« tilskødet 1558. Derefter har der sidet en Hans Nissen paa Olufskjær, som havde mindst 2 Døtre; den ene blev 1. S. e. Trin. 1604 gift med Georgius Henrici (Jørgen Henriksen). De fik 1605 en Datter Catharine døbt, den anden Datter Johanne Nissen blev 2. S. e. Trin. 1607 gift med Peter Bygwraa; denne er muligvis identisk med Peter Fallesen i Olufskjær, der døde 14. 6. 1648. Deres Søn var vistnok den næste Ejer Hans Petersen, der 1636 fik Privilegierne stadfæstet; han døde 1656. I første Ægteskab var han gift med Mette Hansdatter Voet († 17. 9. 1746), 2. Gang giftede han sig den 8. 10. 1650 med Ellen, Datter af Anders Bramsen i Øsby. Hans Petersens Søn var Herredsfoged Nis Hansen Keding († 19. 12. 1708), gift i Haderslev 6. 9. 1660 med Ingeborg sal. Hr. Hansis, maaske Enke efter Arkidiaconus Johannes Jessen i Haderslev, der døde 1659. Nis Hansen Keding havde flere Børn. En Datter Dorothea (f. 7. S. e. Trin. 1661, † 6. 6. 1734) var gift med Cornet Henrik Strees; de overtog d. 3. 12. 1685 Beierholm; en Datter Mette († April 1738) var først gift med Forpagteren af Aarø Sundfærgen Daniel Hornemann, derefter d. 1. 12. 1707 med Pastor Würfel i Halk; en Datter Elisabeth (f. c. 1670, † 1712) blev den 25. 9. 1700 gift med Præsten i Vonsbæk Clavs Christophersen Schrøder. Sønnen Johannes Nissen Keding, der ogsaa var Herredsfoged († 15. 1. 1743), blev den 8. 9. 1698 gift med Amalie, Datter af Husfoged og Ridefoged i Haderslev Herred Friedrich Klüver, og 2. Gang med Sophia Magdalene († 15. 10. 1723).

Ejerrækken paa de Gaarde i Lunding, som havde adelige Friheder, har jeg desværre ikke kunnet fastslaa.

Sparekassen for Skagen og Omegn

Telefon 57

Skagen

Aktieselskabet

Banken for Hobro og Omegn

AKTIESELSKABET
RANDERS REBSLAAERI
RANDERS

Axelsen & Thomsen

Aktieselskab.

Slotsgade 10—12. Telefon 1565.

SLAGELSE.

Ringsted Jernstøberi og Maskinfabrik

Aktieselskab

RINGSTED

A/s Chr. H. Nielsen jun., Hjøring

— Forretningen grundlagt 1874 —

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning - Kul m. m.

Skagen Kul & Trælastforretning

Kreatur-Forsikrings-Foreningen af 1859 for Kongeriget

DANMARK

forsikrer Heste og Hornkvæg. Fuld Erstatning ved Død.
Hingsteforsikring og Tyreforsikring

Hovedkontoret:

Vester Boulevard 13, København V. Telefon Central 3970

Sagfører N. M. H. Olsen

Slotsgade 16

HILLERØD

Telefon 150

Hobro Kul og Koks Import

Aktieselskab

Det kgl. octr. alm. Brandassurance- Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10

København K

Tlf. Cent. 447

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

A.B.C.

Sct. Nicolauskilde

Brøndanstalt

Lyngby Cementstøberi

C. M. NIELSEN

TELEFON 330

Fremvej 1b. Gyldendalsvej 6.

Reserveret

R. D. L.

J. Wiedemann

Rabeshave

København

A/S Havnemøllen

Aalborg

Otto Jakobsen A/s

Kolonial en gros

Hjøring

Historisk Samfund for Sønderjylland

udgiver „Sønderjydske Aarbøger“ III. Række, og „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Bestyrelsen er f. T. Amtslæge Dr. med. *Lausten-Thomsen*, Tønder (Formand), Arkivar *J. Hvidtfeldt*, Aabenraa (Sekretær), Museumsinspektør *Neumann*, Haderslev (Kasserer), Sparekassedir. *Nis Nissen*, Nørborg, Seminarielærer *Cl. Eskildsen*, Tønder, Højskoleforstander *Hans Lund*, Rødding, Museumsdirektør Dr. phil. *Mackeprang*, København, Pastor *H. F. Petersen*, Flensborg, Sognepræst *Hejselbjerg-Paulsen*, Skrydstrup og som Æresmedlem Frimenighedspræst *Thade Petersen*, Haderslev.

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Aarbøger“ bestaar af *Lausten-Thomsen*, *Hans Lund* og *Johan Hvidtfeldt*. *Lausten-Thomsen* og *Cl. Eskildsen* danner Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Medlemsbidraget er 5 Kroner aarlig eller mindst 100 Kr. én Gang for alle. Medlemmerne modtager „Sønderjydske Aarbøger“ gratis. „Sønderjydske Maanedsskrift“ kan bestilles hos Posten og koster 1 Kr. 65 Øre fjerdingaarligt. I Boghandelen eller bestilt hos *Cl. Eskildsen* koster det 1 Kr. 50 Øre frit tilsendt. Indmeldelser i Historisk Samfund modtages af alle Bestyrelsesmedlemmer. *Opkrævningen af Medlemsbidraget* sker ved Tilsendelsen af 1. Halvbind af Aarbøgerne.

Ældre Aargange af „Sønderjydske Aarbøger“ kan, for saa vidt de haves, faas mod Betaling af tilsvarende Medlemsbidrag: 5 Kr. for en hel Aargang, 2 Kr. 50 Øre for et Halvbind + Porto.

Ogsaa *Festskriftet til H. P. Hanssen* faas af Medlemmerne for 5 Kr. + Porto, saa vidt Oplaget rækker.

Til alle Festligheder

PREMIER IS

Esbjerg

Købmandsskolens Medhjælperkole

Etaarig Dagkursus, der slutter med statskontrolleret Handels-eksamen, begynder 14. August (Særklasse for Elever med Handelsmedhjælpereksamen).

Program og Oplysninger faas paa Skolens Kontor: Julius Thomsensplads 6, Tlf. C. 8974, København V.

Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse

1892

Klickeer
HAMMERSCHMIDT

1942

København

AARHUS

Aalborg

Dansk

Køleautomatik- og Apparatfabrik

Nordborg.

A/S Allerups nye Maskinfabrik

Odense

Kedler, Jernkonstruktioner.

Oscar Christensen

Kolonial en gros

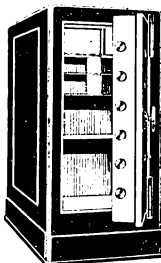
Kolding — Varde — Haderslev — Aabenraa

*Stöt de
sönderjydske Indsamlinger*

M. H. JÆGER

Aarhus Pengeskabsfabrik
Grundlagt 1894

Fabrik for **Pengeskabe,
Panserdøre, Boxanlæg**

Brdr. Hillers
Sjællands Jern- & Staalforretning
Telefon 1605 (8 Linier)
Slagelse

Højskolehjemmets Hotel
Svendborg

Overfor Banegaarden - Telf. 743

M. Jensen og M. Andersen.

Hugo Grün & Co.

Guld- og Sølvvarefabrik
København V.

Aktieselskabet

**Vesterbro
Trælasthan**

AARHUS

J. Lauritz Olsen & Søn

Hillerød Maskinforretning
Landbrugsmaskiner, Redskaber
og alle Reservedele dertil.
Hillerød — Telf. 295

Sejer Olsen

Slotsgade 39 - Telefon 839
Hillerød.

**Konfektion, Manufaktur
og Trikotage**

GRAM

KØLEANLÆG

Brødrene Gram A/S

Vojens

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele
en gros
ODENSE

Hareskov Kuranstalt ved København

Bagsværd St., Tlf. Bagsværd 348

Specialist i intern. Medicin: *Otto Jul Nielsen.*

Patienter og Rekonvalescenter efter alle Sygdomme modtages (ikke Tuberkulose eller Sindssygdomme). Electrocardiografi, Finsenslys, Diathermi, Kortbølge, Massage og med. Bade. Diæter og Affedning. Hyggelige og hjemlige Forhold. Rimelige Priser. Ingen Drikkepenge (undt. Portieren). Prospekt sendes

Carl J. Ulrich & Søn

Aktieselskab

Haslev - Telefon 600

Støt dansk Industri

A/S P. SCHOU & CO.

TRÆLASTHANDEL

Kolding

(Grundl. 1840)

M. Jørgensen, Frøavl & Frøhandel

Grejsdalen A/S. Vejle.

A. Schjøth

Rør & Sanitet

Vejle

KURANSTALLEN
Gl. Skovridergaard
V. STARCKE
OVERLÆGE
AABEN HELE AARET
SILKEBORG FORLANG
PROSPEKT
TLF. 514
515

N. P. Hansen & Co.

Spedition — Kontrol
og Pakhusforretning
Odense

Brørup Foderstofforening

Telf. 12 og 13

Brørup.

Aktieselskabet

Helsingørs Væveri

Helsingør.

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

Textilfabriken

ved Joh. Pedersen

Helsingør.

Adda

Korsetterne virker slankende,
sitter eminent og er beha-
gelige i Brug.

